

MAKEDONYA MESELESİNDE OSMANLI DEVLETİ'NİN DIŞ BASINDAKİ SESİ: RUMELİ UMUMÎ MÜFETTİŞİ HÜSEYİN HİLMİ PAŞA*

Yrd. Doç. Dr. Zeynep İSKEFİYELİ** - Okt. Özgür TİLBE***

Özet: XIX. yüzyılda Batı'da gazetelerin yaygınlaşması ile birlikte basın, toplumu yönlendiren ve gerektiğinde etkili bir muhalefet unsuru olarak gün geçtikçe kuvvet kazanan bir araç haline gelmiştir. Bununla birlikte kimi zaman hükümetlerce, politikalarını ya da siyasi ideolojilerini desteklemek için kamuoyu oluşturmak adına da kullanılmaya başlanmıştır. Bir başka deyişle iktidarlar basın yoluyla kamuoyunu yönlendirerek politikalarını meşru bir zemine oturtmaya çalışmıştır. Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti'nde de basın faaliyetleri gelişim göstermiştir. II. Abdülhamit dönemine gelindiğinde bir yandan iç basın kontrol altına alınmaya çalışılırken öte yandan da hükümet politikalarının önemli bir destekçisi olarak ön plana çıkarılmıştır. Bununla birlikte bu dönemde dış basında gerek Padişahın şahsına gerekse hükümetin politikalarına yönelik ciddi bir muhalefet ortaya çıkmıştır. Ayrıca sık sık iç politika problemleri dış basında gazete sütunlarını süslemiş bunların bir bölümü Osmanlı Devleti aleyhinde uluslararası siyaset noktasında karalama kampanyasına dönüşmüştür. Bu tarz haberler Makedonya Meselesi konusunda da bolca kullanılmıştır. Özellikle II. Abdülhamit ve hükümetin politikaları ile Hüseyin Hilmi Paşa'nın Vilayet-i Selase Umumi Müfettişi olarak faaliyetlerine karşı birçok olumsuz haber çıkmıştır. Hüseyin Hilmi Paşa bu dönemde dış basını yakından takip etmiş ve olumsuz haberlere karşı yoğun bir faaliyet yürütmüştür. Osmanlı Devletinin dış basındaki olumsuz imajını düzeltmeye çalışmıştır. Bu araştırmada yabancı basında yürütülen bu propaganda faaliyetlerine karşı Hüseyin Hilmi Paşa'nın Umumi Müfettişlik görevi sırasında yürüttüğü faaliyetler ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Makedonya Meselesi, II. Abdülhamit, Hüseyin Hilmi Paşa, Basın, Umumi Müfettişlik.

THE VOICE OF OTTOMAN EMPIRE IN FOREIGN PRESS ABOUT MACEDONIAN QUESTION: INSPECTOR GENARAL HUSSEİN HİLMİ PASHA

Abstract: With the widespread use of newspapers in the 19th century in the West, the press became an instrument which could direct the society and was used as an opposition factor when necessary. However, sometimes it began to be used to mold public opinion as a representative of government policies or government's political ideologies. In other words, Powers tried to place their policies on a legitimate basis by canalising the public opinion through the press. Press and publication activities developed in Ottoman Empire especially from the beginnings of the second half of the era. In the period of II. Abdulhamit, internal press was tried to be controlled and come into prominence as an important ally of government policies. On the other hand, in foreign press, a serious opposition showed up against the Padishah himself and the government policies. Besides, internal political problems frequently adorned newspapers columns in foreign press and some of them turned into a smear campaign against Ottoman Empire at the point of international politics. Such news were also used about Macedonia Issue, especially against II. Abdulhamid, government policies and the services of Huseyin Hilmi Pasha as the inspector of Selase Umumi. During this period, Huseyin Hilmi Pasha closely followed the foreign press and conducted an intense activity against the negative news. He tried to correct the negative image of the

* Bu çalışma Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Doktora Programında hazırlanmakta olan "Hüseyin Hilmi Paşa'nın Rumeli Umumi Müfettişliği (1902-1908)" adlı tezden yararlanılarak üretilmiştir.

** Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

*** Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi; Bartın Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü.

Ottoman Empire. In this study, the activities carried out by Huseyin Hilmi Pasha during his duty as General Inspectorate against these propaganda activities in the foreign press is discussed.

Keywords: Macedonian Question, II. Abdülhamit, Hussein Hilmi Pasha, Press, Inspector General.

Giriş

II. Abdülhamit tahta çıktığında Osmanlı Devleti'nin Batı'da kamuoyundaki görüntüsü oldukça kötü durumdadır.¹ 1876 yılında Batı kamuoyunda son derece olumsuz etki yapan Bulgaristan olaylarının yankılarına İngiliz Başbakanı Gladstone'un "Bulgaristan Katliamları" başlıklı yazısı da eklenince yabancı kamuoyunda daha da olumsuz bir tablo yaratmıştır.² II. Abdülhamit tahta oturduğu süre boyunca bir yandan ülke basını kontrol altına alınmaya çalışılırken öte yandan hükümet politikalarının önemli bir destekçisi olarak ön plana çıkarılmıştır. Bununla birlikte dış basında gerek Padişahın şahsına gerekse hükümetin politikalarına yönelik ciddi bir muhalefet ortaya çıkmıştır. II. Abdülhamit dış basını yakından takip ederken devletin dış dünyadaki imajını oldukça önemsemıştır. Bu sebeple dış basının faaliyetlerini yakından takip etmek için 1883 yılında Matbuat-ı Ecnebiye Müdürlüğü kurdurtmuştur. Bu yeni kurumun görevi, dış basını takip etmek, çıkan yanlış haberleri tekdiz etmek, zararlı yayınların ülkeye girişini yasaklamak ve iç basına haber veren ajansların telgraflarını kontrol etmek olmuştur.³ Bu adımlar Osmanlı Devletinin batıda kamuoyundaki olumsuz görüntüsünü düzeltmek için atılmıştır. II. Abdülhamit'in faaliyetleri bununla sınırlı kalmamıştır. Avrupa basınında etkili olabilmek için farklı seçenekler de uygulamaya sokulmuştur. Batılı birçok gazeteciye nişan verilmiş bazıları da maaşa bağlanmıştır. Ancak tüm bu önlemler bile Avrupa kamuoyunun Osmanlı aleyhine yazmasına engel olamamıştır.⁴ Abdülhamit dönemi Osmanlı'sının dünyada olumlu bir görüntü sunma çabaları bugünkü tabirle tam bir "kamu ile ilişkiler" (public relations) örneğidir. Bunun en çarpıcı örneği, 1893 ve 1894'te Sultan Abdülhamit'in Amerika ve İngiltere'ye gönderdiği fotoğraf albümleridir.⁵ Abdülhamit bu alandaki faaliyetlere önem vererek devletin olumsuz imajını düzeltmek için çaba

¹ Batı dünyasının Şark'a dair çoğu zaman bir ön yargısı vardır. Bu ön yargıyı Namık Kemal "Avrupa Şarkı Bilmez" diyerek anlatıyordu. İbret Gazetesindeki yazısında, "Avrupa'nın Şarka ve İslam'a Dair bilgilerinin yanlış ve eksik olduğunu" belirtiyordu. Bu görüşünü, kitabının hemen başında Sultan Osman amcasını idam ettiren Hammer'i eleştirerek destekler. (Emrah Çetin-Özgür TİLBE, Namık Kemal'in "Şark Meselesine" Dair Görüşleri, *Uluslararası Namık Kemal Sempozyumu Bildiriler*, C. I, Ed. Orhan Kemal Tavukçu- Ali Tilbe, Tekirdağ, 2010, s.291.)

² Selim Deringil, "Abdülhamid Döneminde Osmanlı Dış İlişkilerinde İmaj Saplantısı" *Sultan II. Abdülhamid ve Devri Semineri*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi (1994): 150-151.

³ Zekeriya Kurşun, "II. Abdülhamit Döneminde Batı Basınında İmaj Düzeltme Çabaları: Matbuat-ı Ecnebiye Müdüriyeti'nin Kurulması ve Faaliyetleri, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi I*, İstanbul, 1999, s.107.

⁴ Vahdettin Engin, *Kurtlar Sofrasındaki Osmanlı*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2007, s.173.

⁵ Deringil, "Abdülhamid Döneminde", s.153.

harcamıştır. Çünkü memleketi daha iyi tanıtmının ve Batı kamuoyundaki olumsuz imajı ortadan kaldırmanın diplomasi alanında doğru sonuçlar doğuracağına inanmıştır.

I.Hüseyin Hilmi Paşa'nın Rumeli Umumi Müfettişliğine Atanmasının Dış Basındaki Yankıları

1878 Berlin Anlaşmasıyla yeni bir düzen oluşturan Avrupalı güçler, Osmanlı Devleti'nden Rumeli topraklarında ıslahat yapılmasını istemiştir. Ancak II. Abdülhamit'in uyguladığı politikalarla ıslahat fikri askıya alınmıştır. Bu politika 1902 yılının sonuna kadar sürdürülebilmiştir. XX. yüzyılın hemen başında Makedonya'daki gelişmeler Avrupa kamuoyunu Osmanlı Devleti'ne karşı tekrar harekete geçirmiştir. Makedonya Meselesi tekrar Avrupalı Devletlerin önüne gelmiştir. Bu sebeple II. Abdülhamit 1878'den beri ötelemediği ıslahatları hızlıca hayata geçirmeye karar vermek zorunda kalmıştır. II. Abdülhamit yönetimi Avrupalı Devletlerin de baskısını azaltmak için 29 Kasım 1902'de Rumeli Vilayeti Hakkında Talimatname ile ıslahatları hızla uygulamaya koymuştur. Aslında bu adım Eylül 1902 tarihli Cuma-i Bala ayaklanması sonrası Makedonya'da daha belirleyici ve etkin rol oynamak isteyen Avrupalı Devletlerin müdahalesini engellemek için atılmıştır. Osmanlı yönetiminin görünürdeki amacı bölgede asayişin sağlanması için ıslahatları uygulamaya koymak olsa da öncelikle Avrupalı güçlerin devletin iç işlerine müdahalesini önlemektir.⁶ 2 Aralık 1902'de Hüseyin Hilmi Paşa'yı istenen ıslahatları gerçekleştirmek üzere Umumi Müfettiş sıfatıyla göreve atamıştır. Müfettiş Paşa'dan istenen bölgede yapılması gereken idari, askeri, adli, mali ve eğitimle alakalı ıslahatları gerçekleştirmesidir.⁷

Hüseyin Hilmi Paşa'nın Umumi Müfettişlik görevine atanması yabancı basında çeşitli tartışmalara yol açmıştır. Fransız basınında Hüseyin Hilmi Paşa'dan sıkça söz edildiği görülmektedir. Örneğin Le Figaro Gazetesi'nde Emile Berr imzasıyla yayımlanan makalede (Bakınız Ek:5) Hüseyin Hilmi Paşa ile ilgili izlenimler oldukça olumludur. Gazeteci yazısında, *"Hüseyin Hilmi Paşa'nın görevi bir devlet adamının hayal edebileceğinin en onurlusudur, zira onun görevi bu altüst olmuş ülkeye barışı, orduların kaba kuvvetiyle getirmek değil de barışı sağlayacağı umut edilen reformlarla gerçekleştirmek ya da gerçekleştirmeye çalışmaktır. Resmi unvanı bir görüntü de "Rumeli Genel Müfettişidir". Aslında, "teftiş" eden bir adamdan fazlasıdır"* ifadelerine yer vermiştir.⁸ *Reuve Des Reux Mondes* dergisinde Hüseyin Hilmi Paşa'dan *"kusursuz yaka paltosuyla görünüşü, kırmızı fesi, fiziksel özellikleriyle, zarif, incelikli ve seçkin tavırları ile Fransızca biliyor olmasıyla, mükemmel bir oryantal diplomat"* olarak bahsedilmiştir. ⁹ Fransız *Le Matin* Gazetesi'nde ise birinci sayfadan portresine yer verilmiş (Bakınız Ek:1), Hilmi Paşa'nın

⁶ Gül Tokay, *Makedonya Sorunu*, Afa Yayınları, İstanbul, 1995, s.42.

⁷ İSAM/HHP/3/165.

⁸ *Le Figaro*, 12 Octobre 1903.

⁹ *Reuve Des Reux Mondes*, Paris, 1907, p.668.

dürüst bir memur olduğu ve bu görev için iyi bir seçim yapıldığı yazılmıştır.¹⁰ İngiliz gazeteci Henry Noel Brailsford, “Macedonia, Its Races and Their Future” adlı kitabında Hüseyin Hilmi Paşa’dan bahseder. Onunla ilgili izlenimlerini şöyle aktarır:

“Hilmi Paşa kesinlikle Osmanlı yetkilileri arasında çoğunun aksine daha kültürlü ve olağanüstü yetenekli bir adamdır. Eğitimi sınırlı olmasına rağmen iyi Fransızca konuşur. Ancak hayatı boyunca Türkiye’den hiç dışarı çıkmamıştır. Yemen’in eski valisi olan bu zat güvenilir bir “Saray” adamıdır.”¹¹

Ancak Hilmi Paşa’nın atanmasını olumsuz karşılayan bir kesim de vardır. İstanbul İngiliz konsolosu padişaha atamayla ilgili görüşlerini iletirken, Hüseyin Hilmi Paşa’nın becerikli bir yönetici olmasına rağmen uluslararası camiada tanınmadığından atamanın isabetli olmadığını ayrıca devletin uygulamaya koyduğu ıslahatların yetersiz kaldığını belirtmiştir.¹² Bu düşünceyi destekler nitelikte görüşlerden bir diğeri de *Le Temps* gazetesinde yayımlanan “*La Question Macedonienne*” başlıklı makaledir. Bu makalede Rumeli’ye Hristiyan kökenli bir vali atanması gerekliliği üzerinde durulmuştur.¹³

Görüldüğü üzere Hüseyin Hilmi Paşa’nın atanması yabancı basında oldukça yer bulmuştur. Yabancı kamuoyunun Makedonya Meselesine ilgi duymasının temelinde Müslümanlar yönetimindeki yoğun Hristiyan nüfus barındıran bölgeyi koruma hassasiyetinden kaynaklanmıştır.

II. Yabancı Basında Makedonya Meselesi

Hüseyin Hilmi Paşa, zor bir dönemde göreve başlamıştır. Makedonya’da başını Bulgarların çektiği örgüt¹⁴ ve çeteler Osmanlı Devleti’ni Makedonya’dan çıkarmak için var güçleriyle terör faaliyeti yürütmüş bunun yetmediğini düşündüklerinde de geniş çaplı isyan hareketlerine yönelmiştir. Hedefleri, Avrupa Devletleri’nin ilgisini yaşadıkları bölgelere çekerek bu sayede amaçlarını gerçekleştirecek bir ortam oluşturmaktır. Özellikle Avrupa’nın ilgisi müdahaleye

¹⁰ *Le Matin*, 06 Mars 1903, p.1.

¹¹ H.Noel Brailsford, *Macedonia, Its Races and Their Future*, London, 1906, p.300.

¹² Fikret Adanır, *Makedonya Sorunu*, Çev. İhsan Catay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2001, s.168.

¹³ *Le Temps*, 05 Janvier 1903, p.1.

¹⁴ Bulgarlar gizli örgütler vasıtasıyla Makedonya’nın Osmanlı Devletinden koparılacak kendilerine verilmesi için mücadele etmeye karar verdiler, bu amaçla 1893’te “Makedon İhtilal Örgütü” adıyla bir ihtilal komitasını kurdular. Sonraki dönemde adı birkaç kez değişen örgüt 1902’den itibaren “İç Makedonya Devrimci Örgütü” (İMDÖ) adıyla faaliyetlerini sürdürecekti. Örgüt 1890’lardan itibaren Makedonya Sorunun önemli bir aktörü haline gelmişti. Bir başka Bulgar örgütü 1895’te “Yüksek Makedonya Komitası” (YMK) adıyla Bulgaristan’da kuruldu. Bu örgüt Bulgar hükümetinin anlayışı doğrultusunda Bulgar davası için mücadele edecekti. İki örgüt de silahlı çetelerle ve isyanlarla Makedonya Sorununu uluslararası bir davaya dönüştürmek için var gücüyle eylemlere başlamıştı. (Gül Tokay, *Makedonya Sorunu*, Afa Yayınları, İstanbul, 1995, s.36.)

dönüşürse amaçlarına gidecek yolda katkı sağlayacağı düşüncesi oldukça yüksektir.¹⁵ Çünkü normal şartlarda Osmanlı Devletine karşı mücadele edebilmeleri mümkün gözüküyordu.¹⁶ Makedonya'da asayiş problemlerinin temelinde yatan sebep Bulgar, Rum, Sırp çetelerin yalnız Müslümanlara uyguladığı terör değildir. Aynı zamanda Bulgar, Sırp ve Yunanlıların da birbirlerine karşı yürüttüğü topyekûn mücadele şeklinde terör yaygınlaştırılmıştır.¹⁷ Çünkü Makedonya bölgesi hiçbir milletin tek başına çoğunluğu oluşturabileceği bir nüfusa sahip değildir. Milletlerin iç içe yaşadığı Balkanlarda demografik yapı adeta mozaik andırmaktadır. Nitekim İngiliz gezginlerin Selanik'te karşılaştıkları manzarayı anlatırken “*Nüfus karmakarış bir şey, Bir insanın Türk mü, Rum mu, Ermeni mi, Bulgar mı yoksa Yahudi mi olduğunu anlamak için yüz hatlarına, yürüyüşüne, haline ve tavrına bakmanız gerektiği*” ifadelerine yer vermeleri bu görüşü desteklemektedir.¹⁸ Terör faaliyetlerinin temel hedefi, bu mozaik benzeri demografik yapıyı kendileri çıkarları doğrultusunda değiştirmektir. Demografik yapı hangi millet adına çoğunluğu elde edecek şekilde bozursa o milletin Makedonya'dan daha fazla pay alacağı düşünülüyordu. Nitekim Yunan diplomat İon Dragoumis “*Makedonya onu elde edecek olanlara aittir*” sözleriyle meselenin özünü ortaya koyuyordu.¹⁹ Tüm mesele bu hedef etrafında dönmektedir. Bu sebeple zor bir dönemden geçilen Makedonya'da devlet adına yapılacak her türlü faaliyet bölgenin geleceği açısından oldukça önemlidir. Hüseyin Hilmi Paşa da bunun farkındaydı ve yalnızca meselesinin idari, askeri, ekonomik ve adli boyutuyla değil devletin Makedonya Meselesi özelinde Batı kamuoyundaki imajıyla da özel olarak ilgilenmeye gayret göstermiştir.

Makedonya Meselesinde yabancı basın Osmanlı Devleti'nin aleyhine kamuoyunu etkilemek amacıyla kullanılmıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde yaşayan Ermenilerin bir kısmının terör eylemleri vasıtasıyla Avrupa basınının ilgisini çekmeyi başarması, Makedonya'yı bir hedef olarak gören milletler ve devletler için ilham kaynağı olmuştur. Bölgede aktif rol oynayan Bulgarlar büyük devletlerin ilgisini çekebilmek adına silahlı mücadele yöntemine başvurarak basında sansasyon yaratmayı amaçlamışlardır.²⁰ Bu anlamda beklenen fırsat Selanik'te gerçekleştirilen bir kaçırma hadisesiyle gelmiştir. 21 Ağustos 1901'de Amerikan

¹⁵ Örgüt üyelerinin propaganda faaliyetleri için bakınız: Hakan Tan, *Makedonya'da Bulgar Komite Faaliyetleri Ve Boris Sarafov*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya,2013.

¹⁶ Mahir Aydın, “Arşiv Belgeleriyle Makedonya'da Bulgar Çete Faaliyetleri”, *Osmanlı Araştırmaları IX*, İstanbul, 1989, s.217.

¹⁷ Kemal Beydilli, “II. Abdülhamid Devrinde Makedonya Mes'elesine Dair”, *Osmanlı Araştırmaları IX*, İstanbul, 1989, s.83-84.

¹⁸ Mark Mazower, *Selanik Hayaletler Şehri*, Çev. Gül Çağalı Güven, Alfa Yayınları, İstanbul 2013, s.338.

¹⁹ Anastasia KARAKASİDOU, *Buğday Tarlaları Kan Tepeleri, Yunan Makedonya'sında Millet Olma Aşamalarına Geçiş Süreçleri 1870-1990*, Çev. Nurettin Elhüseyini, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul 2010,s.131.

²⁰ Gül Tokay, *Makedonya Sorunu...*, s.36.

misyoneri olan Ellen Stone'nin kaçırılmasıyla²¹ olay kısa sürede uluslararası düzeyde gazete manşetlerine taşınmıştır.²² Konuya dair haberler, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Avusturya, İngiltere ve Avustralya gibi dünyanın birçok ülkesindeki gazetelerde yer bulmuştur. Makedonya'daki Bulgar komitaların eylemleri bu olayla uluslararası kamuoyuna taşınırken, bu olay bölgeye "terörist" yaftasının yapılandırılmasına sebep olmuştur.²³ Kaçırılma hadisesinin sonuçları basın faaliyetlerinin önemi bir kez daha ortaya koymuştur.

Makedonya'daki bu olaylar yabancı basının bölgeye ilgisini artırmıştır. Bu sebeple *The Times*, *Daily News*, *Le Figaro*, *Newyork Times* gibi Amerika ve Avrupa basının önde gelen gazeteleri Makedonya haberlerine sıkça yer vermiştir. Bu noktada Bulgar çete ve örgütleri amaçlarına ulaşmış, bölgenin sorunlu olarak yaftalamasıyla Hristiyan hassasiyeti ön plana çıkarılmıştır.

III. Hüseyin Hilmi Paşa'nın Yabancı Basınla İlişkileri ve Faaliyetleri

Hüseyin Hilmi Paşa'nın görev süresi boyunca Avrupa, Amerika ve hatta Avusturalya basını, Rumeli'deki gelişmelerle yakından ilgilenmiştir.²⁴ Bu ilginin sebebi yeni reform planından kaynaklandığı ileri sürülmüştür.²⁵ Ancak reformların Hristiyanların yoğun olduğu bölgede yapılacak olması ilginin temel sebebi olmuştur. Avrupa ve Amerikan basını haberleri "*The Balkan Outlook (Balkanlardan Görünüm)*", "*The Macedonian Question (Makedonya Krizi)*" ve "*The Balkan Crisis (Balkan Krizi)*" gibi başlıklar altında haber dizileriyle okuyucularıyla buluşturmuştur.²⁶ Yapılan haberlerin çoğu objektiflikten uzaktır. Makedonya'nın içler acısı durumundan bahsedilmiş, çetelerin işlediği cinayetleri tüm vahşetiyle betimleyen haberler yapılarak insani yardım çağrıları yapılmıştır. *Le Matin* Gazetesi "*Balkanlardaki huzursuzluk İstanbul'da konuşulmayarak kamuoyunun dikkati dağıtılsa da Manastır'da durum içler acısı*" ifadeleriyle bölgede Hristiyanların zor durumda olduğu algısı yaratarak, bölgeye insani yardım

²¹ Ayrıntılı bilgi için bakınız; Mahir Aydın, "Makedonya Meselesi ve Amerikalı Rahibenin Kaçırılması", *Osmanlı Araştırmaları XVIII*, İstanbul 1998, s.239-258.

²² Bunlar; *The Houston Daily Post*, 7 September 1901, p.3 ; *The Evening World*, 27 September 1901 ; *The Evening World*, 27 September 1901; *Le Temps*, 10 Septembre 1901, p.2 ; *Le Matin*, 9 Septembre 1901, p.3; *The Telegraph*, **29 November 1901**, p.4; *The Times*, 9 Septembre 1901, p.4.; [Neues Wiener Journal](#) (Wien), 7 September 1901, p.11.

²³ "Macedonia's Struggle for Liberty- An Explanation of the Balkan Situation", *The Minneapolis Journal*, 11 February 1903, p.4.; Maria Todorova, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, İletişim Yayınları, 4. Baskı İstanbul, 2013, s.240.

²⁴ BOA. Y. PRK. HR. 33/63. ; The Times gazetesi 1902 ile 1908 yılları arasında Hüseyin Hilmi Paşa'nın adının geçtiği 107 habere rastlanmaktadır. (Sakarya Üniversitesi Kütüphanesi, The Times Gazetesi çevrimiçi veri tabanında arama yapılarak bu sonuca ulaşılmıştır.)

²⁵ Robert Graves, *Storm Centres of The Near East (Personal Memories 1879-1929)*, Hutchinson &Co. Ltd., London 1933, p.206.

²⁶ *Patrie*, *La Petite Republique*, *Le Figaro*, *Soleil*, *Matin*, *L'Eclair*, *Messenger De Paris*, *Le Gil Blas*, *Gaulois*, *Le Single*, *La Liberte*, *La Republique*, *Journal Des Debates* ve *The New York Herald* gazetelerinde Bulgarlar ve Rumeli ile ilgili yayımlanmış yazılar görülebilir.(İSAM/HHP/6/26.)

yapılmasının gerekliliği de vurgulanmıştır.²⁷ Amerikan basınında da mesele ilgiliyle takip edilmiştir. Örneğin “*Gravity of Eastern Crisis Now Generally Understood*” başlıklı haber (Bakınız: Ek:2) aynı formatta farklı gazetelerde yayımlanmıştır.²⁸ Bu haberin birden çok kez aynı formatta yayımlanması konunun dünya kamuoyunda sıcak tutulmasından başka bir amaç taşımamaktadır. Bu insani yardım ise Avrupalı devletlerden beklenmektedir. Maksat Avrupalıları belirleyici güç olarak Makedonya’ya getirmek ve Osmanlı Devleti’ni bu yolla saf dışı bırakmaktır.

Hüseyin Hilmi Paşa tüm bu faaliyet ve hedeflerin farkında olduğu için Batı kamuoyunda çıkan haberleri yakından takip etmiştir. Yanlış bilgi içeren haberlere doğrudan düzeltme yazısı göndererek ilgili gazetede yayımlanmaya çalışmıştır.²⁹ Ayrıca Avrupalı gazetecilerle mülakat yaparak Osmanlı Devleti’nin sesini dış basında duyurmaya çalışmıştır. Gazetecilerin görüşme tekliflerini geri çevirmeyen Hüseyin Hilmi Paşa, Paris’ten Üsküp’e gelen ve bir gün vakti olan Le Matin gazetesi muhabirinin görüşme talebini kabul etmiştir. Hüseyin Hilmi Paşa’nın yoğun mesaisine rağmen vakti sınırlı olan bir gazeteciye bile zaman ayırması onun meseleye önem verdiğini göstermiştir. Hüseyin Hilmi Paşa Le Matin gazetesine verdiği röportajda, polis ve jandarma düzenlemeleri ile adliye teşkilatı düzenlemelerinin padişah tarafından özellikle takip edildiğini ifade etmiştir. Buna ek olarak padişahın, talimatnamenin ciddiyetle ve süratle uygulanması, halkın emniyet ve istirahatının sağlanması konularına özen gösterdiğini belirtmiştir. Le Matin gazetesi muhabirinin Selanik ve Manastır valisini ziyaret etme isteğini geri çevirmemiştir. Hilmi Paşa, özel bir mektup yazarak bu görüşmeleri kolaylaştırmıştır.³⁰ Hüseyin Hilmi Paşa’nın önem verdiği diğer bir nokta da sarayla olan iletişimdir. II. Abdülhamit’in hassasiyetlerinin farkında olduğundan yabancı temsilcilerin ve gazetecilerin ilgisinin yoğun olduğu bir ortamda sarayla güven bunalımı yaşamamak adına yaptığı görüşmelerin detaylarını saraya bildirmiştir.³¹

Bulgarlar Makedonya’da krizi derinleştirmek amacıyla genel bir isyan planlamıştır. Bu olay 1903 yılının Ağustos ayı başında İç Makedonya Devrimci örgütü tarafından düzenlenen İlinden İsyanı’dır. İç Makedonya Devrimci Örgütü isyanı Aziz İlyas³² gününe denk gelen 2 Ağustos 1903’te Manastır bölgesinde başlatmıştır.³³ Bölgeden gelen günlük haberlerle olay kısa

²⁷ *Le Matin*, 15 Avril 1903, p.3.

²⁸ Amerikan basınında *The Chanute Times*, 1 May 1903, p.9, *The Coalville Times*, 1 May 1903, p.6, *Philipsburg Herald*, 7 May 1903, p.2, gazeteleri bu haberi aynı formatta yayımlamışlardır.

²⁹ BOA.BEO. 2274/185511, 19 Kanun-ı Evvel 1320 (01 Ocak 1905)

³⁰ BOA.Y.PRK.MK.12/43. 28 Kanun-ı Sani 1318 (10 Şubat 1903)

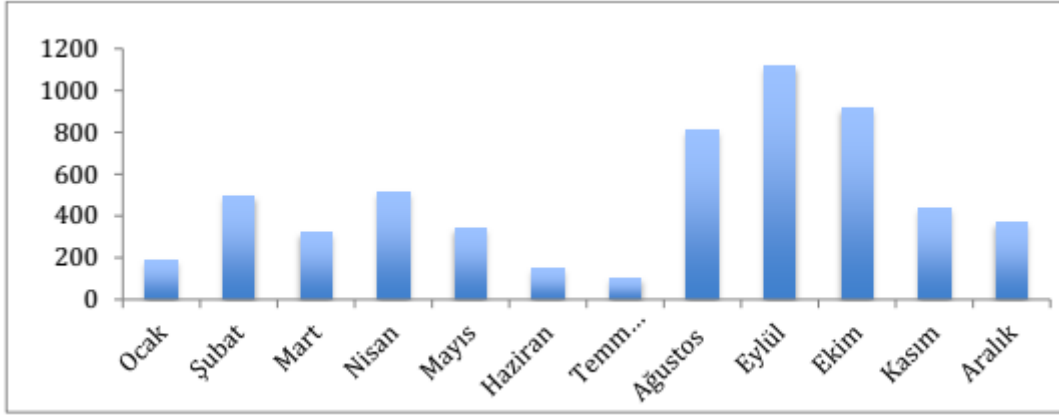
³¹ BOA.Y.PRK.MK.12/43. 28 Kanun-ı Sani 1318 (10 Şubat 1903)

³² Olayın “İlinden” İsyanı (yani Aziz İlyas İsyanı) olarak anılmasının sebebi, Ortodoks takviminde 20 Temmuz’a denk düşen İlyas Peygamber Günü’nde başlamış olmasıdır.

³³ Adanır, *Makedonya*, s.197.

sürede dış basının gündemine oturmuştur. Makedonya'daki olaylarla ilgili 1903 yılı Ağustos, Eylül ve Ekim aylarını kapsayan üç aylık dönemde İngiliz basınında toplam 2.845 haber yapılmıştır.³⁴

Grafik 1: İngiliz Basınında Makedonya Meselesine Dair Yazıların Dağılımı

Kaynak: Yahya Ahabap, “Amerikan Ve İngiliz Basınında İlinden İsyanı (1903)”, Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 2015/1, s.138.

İngiliz basınının öncü gazetelerinden *The Times*, isyanın sürdüğü Ağustos ayında neredeyse her gün farklı başlıklar altında bölgeden haberlere yer vermiştir.³⁵ Amerikan gazetelerinde de aynı ilgi göze çarpmaktadır. Hatta ilgi sempatiye dönüşmüş Bulgar çete liderlerinden Boris Sarafoff'un resmi gazetelerin sayfalarını süslemiştir.(Bakınız Ek:4) Ayrıca hayat hikâyesine yer verilmiştir. Çete liderleri bağımsızlık savaşçısı kahramanlar olarak gösterilmiştir.³⁶

Dış basında yer alan haberlerin birçoğu devleti zor durumda bırakan asılsız iddialar içermektedir. Bunun farkında olan Hüseyin Hilmi Paşa tüm yoğunluğuna rağmen hiçbir gazetecinin röportaj teklifini geri çevirmemiş ve isyanla ilgili alınan tedbirleri ve sayısal verileri gazetecilerle paylaşmıştır. Bununla birlikte Hüseyin Hilmi Paşa'nın İstanbul'a bildirdiği raporlar da uluslararası basında yer almaya başlamıştır. Örneğin, 5 Ağustos 1903 tarihli haberde Hüseyin Hilmi Paşa'nın raporuna dayandırılan haberde, Bulgarların yaptığı terör eylemlerinden bahsedilmiştir.³⁷ Böylece Hristiyanların imza attığı terör eylemleri az da olsa Batı basınında yer almaya başlamıştır. Hristiyan mağduriyetlerinin Müslümanlardan kaynaklandığına dair bolca haberin ön plana çıktığı bir dönemde az da olsa bu tip haberler basında yer bulmaya başlamıştır.

³⁴ Yahya Ahabap, “Amerikan Ve İngiliz Basınında İlinden İsyanı (1903)”, *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2015/1, s.136.

³⁵ Örneğin, *The Times* gazetesi 1903'ün Ağustos ayı içinde 21 gün, bölge ile ilgili haber yapılmıştır.

³⁶ *The Newyork Tribune*, 23 August 1903, p.14. ; *The Pacific Commercial Advertiser*, 17 October 1903, p. 1.

³⁷ *The Butte İnter Mountain*, 5 August 1903 (5 Ağustos 1903) p.3.

Hüseyin Hilmi Paşa, İlinden İsyanı'nın başlangıcından itibaren Batı basını ve konsolosları ile etkileşimde bulunma konusunda planlı ve etkili bir politika izlemiştir. Müfettiş Paşa, Müslüman köylülerin kayıplarını ve İç Makedonya Devrimci Örgütü tarafından Türklere verilen zararları hızlı bir şekilde rapor etmiş ve konsoloslara Manastır'daki Müslümanları sakinleştirmek için aldığı önlemler hakkında bilgi vermiştir.³⁸ Buna karşılık İngiliz basınında Hristiyanların katliama uğrayacağı haberlerine devam edilmiş,³⁹ benzer haberler Amerikan basınında da genişçe yer bulmuştur.⁴⁰ İsyan süresince Hüseyin Hilmi Paşa yabancı basını yakından takip etmiştir. Bu sebeple isyana dair istatistikleri röportaj verdiği gazetecilere aktarmıştır. Le Figaro Gazetesi'ne verdiği mülakatta da, 3 Ağustos'tan 25 Ağustos'a kadar geçen yaklaşık bir aylık sürede isyana dair sayısal verileri paylaşmıştır.⁴¹ Buna karşın 30 Ağustos 1903'te İç Makedonya Devrimci Örgütü tarafından yayınlanan bir raporda Osmanlı askerleri tarafından 23 Bulgar köyünün yakıldığını yaşlı, kadın ve çocukların öldürüldüğü ileri sürülmüştür. Raporun detayında köy isimleri, köydeki hane sayıları ve öldürüldüğü ileri sürülen kişilerin isimleri ile yaşları gibi bilgiler yer almıştır. Hüseyin Hilmi Paşa bir başına bölgede çok farklı kaynaktan beslenen olumsuz haberlere karşı mücadele etmek zorunda kalmıştır.

İç Makedonya Devrimci Örgütü, İlinden İsyanı'nın bastırılmasını Hristiyanların katledilmesi olarak göstermeye çalışmıştır.⁴² Sofya'daki İMDÖ temsilcileri, 9 Eylül 1903'te büyük güçlerin temsilcilerine "*Makedonya'da düzenli birliklerin ve başıbozukların yaptığı tahribat*" hakkında bir rapor sunmuştur. Raporun: "*Bu bulgulardan anlaşılıyor ki Türkiye, isyancı vilayetlerde Hristiyanları sistemli şekilde katletmektedir*" çıkarımında bulunulmuştur.⁴³ Bu sözlerin Hristiyan dünyaya dini bir mesaj verme kaygısı taşıdığı açıktır. Bazı batılı yazarlara göre basın Makedonya'da gerçekleşen olayları yaymada büyük bir rol oynamıştır. İlinden İsyanının Osmanlı kuvvetleri tarafından sert bir şekilde bastırılması haberleri uluslararası kamuoyunda bir sempati ve dayanışma dalgasına neden olmuştur. Makedonların mücadelesi destansı olarak nitelendirirken basında uluslararası kamuoyunun Makedon isyanına olan ilgisini daha da artıran

³⁸ Julian Brooks, *Managing Macedonia: British Statecraft, Intervention, and 'Proto-peacekeeping' in Ottoman Macedonia, 1902-1905*, Simon Fraser University, Spring 2014, p.458.

³⁹ *London News*, 13 August 1903, p.7.

⁴⁰ Ahabap, "Amerikan Ve İngiliz Basınında İlinden İsyanı (1903)", s.125.

⁴¹ Emile Berr, "Notre Enquête en Turquie", *Le Figaro*, 12 Octobre 1903, p.2.. Bu röportajda, Manastır sancağında 3 Ağustos'tan 25 Ağustos'a kadar 1 cami, 3 okul, 154 ev, 97 kule, 14 saman deposu, 5 buğday ambarı, 8 han, 8 değirmen, 400 yulaf ve saman arabasının tahrip edildiğini ifade etmiştir.

⁴² *Macedonia, Documents and Material*, [Editors Voin Bozhinov, L. Panayotov](#), Published by Sofia : Bulgarian Academy of Sciences, 1978, s.516-527.

⁴³ Adanır, *Makedonya*, s.203.

geniş bir tanıtım yapılmıştır.⁴⁴ Bu açıklamalar kendi içinde birçok çelişkiyi barındırmakla beraber meseleye tek taraflı bakış açısını da gözler önüne sermektedir.

Asıl amaçlar Avrupa'nın dikkatini bölgeye çekmek olan örgütün hedeflerine yaklaştığı söylenebilir. Çünkü Avrupa basınında Ağustos ayında ortaya çıkan isyan için bir katliam havası estirildiği görülmekteydi.⁴⁵ 9 Eylül 'de The New York Times gazetesinin yaptığı haber "Türkler 50.000 Kişiyi öldürdü" (Bakınız: Ek:3) başlığını taşıyordu.⁴⁶ Bu rakamlar tüm gazetelerde yer alırken kaynak olarak Selanik, Sofya ve İstanbul'dan alınan haberler gösteriliyordu. Haberlerin niteliğine bakıldığında bir algı yaratmaya hizmet ettiği görülmektedir. Çünkü verilen rakamların çoğu doğrulanmaya muhtaç bilgiler içermektedir.

IV. İlinden İsyanı Sonrası Hilmi Paşa'nın Faaliyetleri

Hüseyin Hilmi Paşa, Avrupalı basın mensuplarına devletin isyana karşı aldığı önlemleri detaylı bir şekilde aktarmıştır. Fransız gazeteci Maurice Gandolphe'ye yaptığı açıklamada, isyanın önüne geçmek için 26 Ağustos, 23 Eylül ve 30 Eylül'de isyancıların silahlarını bırakarak dağdan inmeleri için 5 dilde af bildirisi yayınladığını belirtmiştir.⁴⁷ Bu röportajın devamında, bildirisi sonrası Bulgarların 1.755 tüfek ve çok fazla mühimmatın devlete teslim edilmesinden dolayı yaklaşık üçte ikisinin tekliflerini kabul ettiğine inandığını ifade etmiştir. Ayrıca en fazla 5 bin Bulgar'ın hâlâ dağda olduğunu, bunların 3 binden fazlasının silahsız olduğu tahmininde bulunmuştur. Yine önlemlerden bahsederken isyancılara elçiler göndererek barış için teklif ederek geri getirmeye çalıştığını ancak son iki elçinin komitalar tarafından öldürüldüğü söylemiştir.⁴⁸

Hüseyin Hilmi Paşa, Le Figaro Gazetesi muhabiri Emile Berr ile yaptığı mülakatta ise, İlinden İsyanı sonrası Makedonya'nın asayişini sağlamak için aldığı önlemlerden bahsetmiştir. Bulgar sınırına destek kuvvetlerin gönderildiğini burada yaklaşık 150 bin asker muhafaza edildiğini ifade ederek "Bana lazım olandan çok daha fazlası" sözleriyle mevcut duruma ilişkin bilgi vermiştir. Ayrıca Manastır'ın çevresinde asayişin temini için küçük çetelerle mücadele edildiğini bunların da önemsiz olduğunu belirtmiştir.⁴⁹ Hüseyin Hilmi Paşa açıklamasında Batı

⁴⁴ Hristo Andonov- Poljanski, "International Public And The Ilinden Uprising" <http://micnews.com.mk/node/5251> (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017.)

⁴⁵ Günümüz bazı batılı akademik çalışmalarda kullanılan dilde farklılık göstermemektedir. İlinden İsyanının Hristiyanlara karşı vahşi misilleme olduğu görüşleri akademik çalışmalarda yer almıştır. (James Walter Frussetta, *Bulgaria's Macedonia: Nation-Building And State-Building, Centralization And Autonomy in Pirin Macedonia, 1903-1952*, University of Maryland College Park, 2006, p.124.)

⁴⁶ Ahabap, "Amerikan ve İngiliz", s.127.

⁴⁷ Umumi Müfettiş Hilmi Paşa ağustos sonuna doğru Müslüman ve Rum-Ortodoks eşraftan oluşan bir komisyon oluşturdu. Bu komisyon isyancıların köylerini ziyaret ederek isyanın yatıştırılmasını sağlayacaktı. Ayrıca afişler hazırlanacak ve isyancılara, padişahın merhametine sığınmaları tavsiye edilecekti. (Adanır, *Makedonya*, s.204.)

⁴⁸ Maurice Gandolphe, *Le Crise Macedonienne (Septembre-December 1903)*, Paris 1904, p.62-63.

⁴⁹ Emile Berr, "Notre enquête en Turquie", *Le Figaro*, 12 Octobre 1903, p.2.

kamuoyu ile bölge devletlerine, isyan sonrası asayişin sağlandığı ve bölgede büyük bir askeri güç barındırdığı mesajını vermiştir.

Müfettiş-i Umumi röportajın devamında: *“Manastır vilayetinde, isyanın yol açtığı zararları temin için şimdiden çalışılmaya başlandığını kış bastırana kadar isyan sebebiyle kaçırıp dağlara sığınan aileleri evlerine döndürmeyi planladıklarını ifade etmiştir. Yakılan evler için Hristiyan ve Müslümanlardan oluşan bir komisyon oluşturduğunu yaklaşık 5 bin evin yakılmış olduğunun tespit edildiğini ve bu evlerden yaklaşık 800 kadarının Müslümanlara ait olduğunu aktarmıştır. Gazeteciye yaptığı, “Görüldüğü üzere isyan sadece Hristiyan halka değil aynı zamanda Müslüman halka da zarar vermiştir”* açıklaması yabancı basında yalnızca Hristiyan mağduriyetlerine yer verilmesine cevap niteliği taşımaktadır.

Devletin isyan sonrası aldığı önlemlere değinen Hilmi Paşa: *“İsyan sırasında zarar gören evlerin tamiri için, Padişahın 5 bin lira yardımda bulunduğunu ama bunun yetersiz olduğunu ve bir o kadar daha paraya ihtiyaç olduğunu”* ifade etmiştir. Gazetecinin 10 bin lira, yani 230 bin frank size yetecek midir? sorusu üzerine *“Kesinlikle yeterli, aile başına 4 bin frank sayıyorum. Ama takdir edersiniz ki bu “evler” bazen yalnızca bir odadan oluşmaktadır ve köylüler evlerini yeniden inşa etmek için odun ve taşları bedavadan bulabilmektedirler”* açıklamasını yapmıştır. Yardımların nasıl dağıtılacağını da detaylıca anlatmıştır. O açıklamasında, *“Komisyon, her köyde yardım edilecek ailelerin listesini oluşturarak, her birine tazminatın yarısını verir ve çalışmasına devam eder. Bir süre sonra bu köylere yeniden giderek köylünün yıkılmış hanesini yeniden yapmakta olduğunu tespit ederse bu aşamada ona vaat edilen tutarın kalanını teslim edileceğini belirtmiştir. Ayrıca köylülere (Hristiyan ya da Müslüman) hayvanlar dağıtıldığını. Şimdiden 4 bin dana, koyun ve keçi ile 3,700 tavuk verilmiştir”* bilgilerini aktarmıştır.⁵⁰ İsyandan sonra Batı kamuoyunda bölge halkının sefalet içinde olduğu gerekçesiyle insani yardım kampanyaları düzenlenmeye başlanmıştır.⁵¹ Hüseyin Hilmi Paşa bu yaklaşımın farkında olduğu için devletin aldığı önlemleri detaylı bir şekilde röportaj verdiği gazetecilere aktarmıştır. İlinden İsyanı sonrası Makedonya'nın genel durumu ve devletin isyan sonrası aldığı önlemler, Fransa'nın en önemli gazetelerinden biri olan *Le Figaro*'da yayımlanmıştır. Hüseyin Hilmi Paşa'nın daha önce de belirttiği gibi Avrupalı Devletler meseleye daha çok Bulgarların dolayısıyla Hristiyanların

⁵⁰ Emile Berr, “Notre Enquête en Turquie”, *Le Figaro*, 12 Octobre 1903, p.2-3.

⁵¹ İlinden İsyanından önce Paris'te kurulan Makedon Komitesi, Makedonya yanlısı faaliyet yürüttü. Bu komite Makedonya'nın tanıtımı ve insani yardım toplamak için bir kampanya düzenledi. 25 Ekim 1903'te Paris Tiyatrosu "Sara Bernhard" da yapılan Makedonya uluslararası toplantısı büyük ilgi gördü. Birçok Avrupa ve Amerika ülkesinden seçkin kişiler toplantıya katıldı. Toplantıda "dünya vicdan" adına oy birliği ile kabul edildi ve dünya güçlerinin Makedonya'daki katliamı durdurması ve Makedonya'daki olaylar üzerinde gerçek kontrol sahibi olmaları istendi. (Hristo Andonov Poljanski, “International Public And The Ilinden Uprising” <http://micnews.com.mk/node/5251> Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017.)

penceresinden bakar. Tüm bu Hristiyan mağduriyetiyle dolu haberlerin arasında Hüseyin Hilmi Paşa devletin sesini yabancı basında duyurma başarısına erişmiştir.

Bu isyan sonuçları itibariyle Avrupa'nın tatsız spot ışıklarının bir kez daha Osmanlı Devleti'ne çevrilmesine sebep olmuştur. Basının da katkısıyla Makedonya Meselesi, önce Batı kamuoyunda sonra diplomasisinin öncelikli sorunu haline gelmiştir. Asayiş kısa sürede tekrar sağlanmış ve devlet gerekli önlemleri hızlı bir şekilde hayata geçirilmiştir. Ancak Osmanlı aleyhine oluşan kamuoyu baskısıyla yeni reform tasarısı önerilmiştir. Avrupalı güçler isyanının bastırılması sonrası Viyana Tasarısı'nı yeniden düzenleyerek yeni bir reform programı üretmeye karar vermiştir.⁵² İsyân başarılı olamasa da mesele Avrupa diplomasının gündemine girmiştir. İMDÖ'nün yabancı müdahale arzusu doğrudan olmasa da dolaylı biçimde karşılanmıştır. Ekim 1903'te İmparator Franz Josef ve Çar II. Nikola, Mürzsteg'de⁵³ bir araya gelerek Makedonya'ya, başka reformların yanı sıra, yabancı danışmanlar ve büyük güçlerin kontrolünde bir jandarma gücü temin eden bir programı onaylamıştır. Reform paketinde daha önceki programlarda yer almayan Makedonya'nın etnik bölünmelere dayanılarak eyaletlere ayrılmasını şart koşan bir maddeye de yer verilmiştir. Bu hüküm, farklı bölgelere hâkim olmaya çalışan silahlı gruplar ve etnik gruplar arasında yeni çatışmalara yol açmaktan başka bir işe yaramamıştır.⁵⁴

Batı basınındaki Makedonya ilgisi, isyan sonrası doruk noktasına ulaşmıştır. Birçok batılı gazete, bölge hakkında vaktinde bilgi alabilmek için Makedonya'ya muhabirlerini göndermiştir.⁵⁵ Hüseyin Hilmi Paşa, bu dönemde de muhabirlerin röportaj tekliflerini geri çevirmemiş ve Avrupa kamuoyunun merak ettiği birçok konuda açıklama yapmıştır.⁵⁶ Hilmi Paşa'nın bu röportajları vermesindeki temel sebep devlet aleyhine gelişen Avrupa kamuoyundaki ön yargıyı kırma çabasıdır.

Hilmi Paşa Batı basınına yakından takip etmiş Batılı gazeteciler hakkında detaylı bilgi sahibi olmaya çalışmıştır. Bu dönemde bazı gazeteciler, isyanın ağır sonuçları olduğunu devletin bir takım olayları gizlediği düşüncesiyle kimlik değiştirip bölge hakkında bilgi almak istemiştir. Örneğin bir gazeteci antikacı kimliğinde Hilmi Paşa'ya Manastır'da bazı mahalleleri ziyaret etmek istediğini burada Roma kalıntılarını aramak istediğini söyleyerek ondan izin almaya çalışmıştır. Ancak Hüseyin Hilmi Paşa, bu kişinin kimlik değiştiren bir gazeteci olduğunu

⁵² Tokay, *Makedonya*, s.47.

⁵³ Detaylı Bilgi için bakınız: Ali Dikici, "Osmanlı Makedonya'sında Kurulan İlk Uluslararası Polis Barış Koruma Misyonu: Mürzsteg Reform Programı", **Karadeniz Araştırmaları**, Cilt: 6, Sayı: 24, Kış 2010, s.75-108.

⁵⁴ Barbara Jelavich, *Balkan Tarihi: 20. Yüzyıl*, Küre Yayınları, İstanbul, 2006, s.100.

⁵⁵ Süleyman Kani İrtem, Osman Selim Kocahanoğlu, *Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi: Balkanların Kördüğümü*, Temel Yayıncılık, İstanbul, 1999, s.227.

⁵⁶ Brooks, *Managing Macedonia*, p.466.

ve görev yaptığı gazeteyi bildiği için izin isteğini geri çevirmiştir.⁵⁷ Hüseyin Hilmi Paşa, çeteciliğin sona ermeyeceğini bilmesine rağmen meselenin uluslararası camiada suiistimal edilmemesi için gerekli olan tüm tedbirleri almaya çalışmıştır. Ancak Hüseyin Hilmi Paşa gazetecilerin izinsiz hareket etmelerini engellemesine rağmen, Osmanlı güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen katliam hikâyeleri İngiliz basınında gazete sütunlarını doldurmaya devam etmiştir. II. Abdülhamit Makedonya'da olayları hakkında sahte bilgi yayıldığı gerekçesiyle bütün yabancı muhabirlerin Makedonya'yı terk etmesini emretmiştir. Osmanlı hükümeti ayrıca Amerikalı Bay Joseph Morecambe'yi, Sultan'ın basın temsilcisi yapmak için İstanbul'a davet etmiştir.⁵⁸

Hilmi Paşa Fransız basınında yer alan röportajında ıslahatların başarısı ile ilgili tartışmalara da değinmiştir. O, *Bulgarların silahlarını bıraktırmaya yaramayacağı için reformların sonuçsuz kalacağını düşünmektedir. Reformları bölgeye barış getirmesi için uygulamaya çalıştığını ancak komitacı şeflerin bundan rahatsız olduğunu ifade etmiştir. Onların istediğinin Osmanlı Devleti'ni "evlerinden kovmak" ve buranın hâkimi olmak! istediklerini belirtmiştir. Bu sebeple Makedonya'da Hıristiyanların güvenini kazanmaya yarayan tüm eylemler onları çileden çıkarıyor*" şeklinde ifadelerle çete ve örgütlerle ilgili düşüncesini aktarmıştır.⁵⁹ Çetecilik faaliyetlerinin önündeki en büyük problem komitalardır ve bölgenin en yetkili kişinin ağzından dökülen bu ifadelerle gözler önüne serilmiştir. Dönemin bazı yabancı basın organlarında Hüseyin Hilmi Paşa'nın bu tespitlerini doğrulayan haberlere rastlanmaktadır. Örneğin *İndependus Romen*'de; *taraflar meseleyi iyi niyetle halletmeye çalışsa da Bulgar çetecilerin aynı iyi niyette olmadığı* tespitine yer verilmiştir.⁶⁰ Hüseyin Hilmi Paşa'nın tüm uğraşlarına rağmen istenen asayiş ortamı sağlamadığı gibi şiddet de giderek artmıştır. *Le Liberte* Gazetesinde duruma dair değerlendirme yapılırken *"O vilayetlerdeki Hıristiyan halk, kendilerini kurtaracaklarını iddia edenlerin kurbanı olduklarını anlamıştır. Ulahlar, Sırlar, ve Rumlar, Bulgarların kendi zararlarına çalıştıklarını görüyorlardı"* tespitine yer verilmiştir.⁶¹ Bir başka tespitte Alman Büyükelçisi Marschall'ın 1904 ilkbaharında gönderdiği bir raporda; *En azından bilinmelidir ki, Avrupa basınının Makedonya hakkında yazdığının çoğu yanlıştır. Orada "Makedonyalı" yoktur; Türkler, Arnavutlar, Sırlar, Rumlar, Pomaklar, Eflaklar; Eksarhlık ya da patriklik Bulgarları vardır. Yine en azından bilinmelidir ki, oradaki değişik ulustan Hıristiyanların birbirlerine karşı nefreti, Hıristiyanlık ile İslam arasındaki karşılıktan çok daha güçlü bir kargaşa unsurudur*" ifadeleriyle ortaya

⁵⁷ Reginald Wyon, *The Balkans from Within*, London James Finch & Co. Ltd, London, 1904, p.47.

⁵⁸ Brooks, *Managing Macedonia*, p.414.

⁵⁹ Emile Berr, "Notre Enquete en Turquie", *Le Figaro*, 12 Octobre 1903, p.3.

⁶⁰ BOA.Y.PRK.A. 13/33.

⁶¹ BOA.Y.PRK.TKM. 47/21.s.33.

konmuştur.⁶² Bölgede ezilen halk adına mücadele ettiğini iddia eden örgütler, mevcut durumu içinden çıkılmaz bir hale getirmiştir. Çünkü isyan sonucu binlerce insan evsiz kalmış, binlercesi de Bulgaristan'a göç etmek zorunda kalmıştır.

Bunun yanında Batı kamuoyunda devleti zor durumda bırakacak birçok bilgi yayılmıştır. Bunlardan birisi de İlinden İsyanı sonrası Osmanlı yönetiminde bir panik havası olduğu ve bölgede olağanüstü hareketlilik olduğu iddiaları olmuştur. Ancak o günlerde bölgede incelemelerde bulunan Fransız gazeteci Emile Berr, Hüseyin Hilmi Paşa'nın verdiği izlenimden yola çıkararak; "*Manastırda silahları toplatıyor ve telaşlı gözüküyor*" yazmıştır.⁶³ Hüseyin Hilmi Paşa, emin ve rahat tavırlarıyla yabancı basında devletin panik havası içinde olduğu haberlerinin söylentiden ibaret olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır.

Hüseyin Hilmi Paşa bölgeye bir an önce huzurun getirilip asayişin sağlanması için yoğun bir mesai harcamıştır. Hilmi Paşa günde 16 saat çalıştığını ifade etmiştir.⁶⁴ Hilmi Paşa'nın çalışma saatlerine ilişkin H.N. Brailsford ise; "*her zaman masasında, her zaman elinde kâğıtla, her zaman erişilebilir ve çalışma gününü sabahın erken saatlerine kadar uzatmaya hazır...*" ifadelerine yer vermiştir.⁶⁵

Hüseyin Hilmi Paşa propaganda konusunda oldukça başarı işlere imza atmıştır.⁶⁶ Bölgede alınan önlemlerle ilgili raporları düzenli olarak batılı temsilcilerle paylaşmıştır. Haziran ayının başında Üsküp'teki Baş Konsolos Fontana'ya, Bulgaristan'da yayınlanan İç Makedonya Devrimci Örgütü broşürlerini, dinamit kullanımı talimatlarını ve örgüte muhalefeti sebebiyle öldüren Hıristiyanlar da dâhil olmak üzere isyancı grupların talimatlarını göndermiştir. Kısaca Avrupa'daki örgüte yönelik sempatiyi kırmaya çalışmıştır. Hüseyin Hilmi Paşa, özellikle İlinden İsyanı sırasında Osmanlı Devleti'nin maruz kaldığı olumsuz imajı hafifletmek için gösterilen mücadelede en iyi aktörlerden birisi olmuştur.⁶⁷

Hilmi Paşa, Umumi Müfettişlik görevini sürdürdüğü süre boyunca basını ihmal etmemiştir. Sonraki dönemde de devletin kendini anlatmaya ihtiyaç duyduğu zamanlarda röportajlara devam etmiştir. Örneğin 1905 yılında Avusturya gazetesi *Zeit*'e verdiği röportajda, yeni vergi uygulamaları, jandarma ve polis düzenlemesi ile adli teşkilat konularında bilgi vermiştir. Yine devleti zor durumda bırakacak birçok konuda açıklamalarını sürdürmüştür.

⁶² Adanır, *Makedonya*, s.224.

⁶³ BOA.Y.PRK.TKM. 47/21.s.21.

⁶⁴ Emile Berr, "Notre Enquete en Turquie", *Le Figaro*, 12 Octobre 1903, p.3. Gazeteci röportajı gece yarısı saat 2 de bitirdiğini yazının sona eklemiştir.

⁶⁵ Brailsford, *Macedonia: Its Races*, p.300.

⁶⁶ Wyon, *The Balkans from Within*, p.38.

⁶⁷ Brooks, *Managing Macedonia*, p.456.

Hilmi Paşa, basın konusunda da daha önce ifade edildiği gibi aktif bir rol üstlenmiş ve bu görevi başarıyla yerine getirmiştir.⁶⁸ Örneğin İngiliz gazeteci Reginald Wyon, Hilmi Paşa'nın ikna kabiliyetinden bahsederken; *"Reformların Umumi Müfettişi Hilmi Paşa, karşılaştığım Türklerin en zekisiydi. Gerçekleri sunuşu o kadar mükemmeldi ki kendi aramızda, onun bir adamı istatistiklerle destekleyerek İngiltere'nin başkentinin Paris olduğuna inandırabileceğini konuşurduk"* diyerek onun bu konudaki başarısına dikkat çekmiştir.⁶⁹ Kısaca Makedonya Meselesi yalnızca devletin bölgede asayişini temin etme ve Avrupalı Devletlerin politikalarını takip etme mücadelesi değil aynı zamanda yabancı kamuoyuna karşı bir propaganda mücadelesidir.

Sonuç

Osmanlı Devletinin birçok sorunla uğraştığı bu dönemde bunlara bir de Makedonya Meselesi eklenmiş ve uluslararası kamuoyunun ilgisini bölgeye çekmiştir. Osmanlı Devletine karşı Makedonya Meselesinde daha önce görülmemiş bir yoğunlukta propaganda hareketi başlatılmıştır. II. Abdülhamit gibi basın konusuna önem veren Hüseyin Hilmi Paşa yabancı basını yakından takip ederek yapılan yanlış haberlere karşı önlem almaya çalışmıştır. Hüseyin Hilmi Paşa'nın kapısı gazetecilere daima açık olmuştur. Fransızca hâkimiyeti sayesinde gazetecilerle doğrudan kendi dillerinde konuşmuş beraberinde yapılan haberleri de yakından takip etmiştir. Propagandaya önem vermesi sunduğu kanıtları istatistiklerle desteklemesine dolayısıyla gazetecileri de kolayca ikna etmesine yardımcı olmuştur. Avrupa kamuoyu tavrının devlet aleyhine olduğu bir dönemde bu faaliyetleriyle önemli işlere imza atmıştır. Hilmi Paşa'nın basın konusundaki tutumu, II. Abdülhamit'in bu konudaki politikasıyla da uyum göstermektedir. Hüseyin Hilmi Paşa yabancı kamuoyunda Osmanlı Devleti'nin sesi olmuş, devlet adına Makedonya Meselesi konusunda yaratılmaya çalışılan olumsuz imajı düzeltmeye çalışmıştır. Ancak tüm bu çabalara rağmen yabancı kamuoyunda ön yargılı ve taraflı haber anlayışı devam etmiştir. Günümüz Türkiye'sinde de batı kamuoyunun benzer anlayışını sürdürdüğü görülmektedir. Yabancı basında sıklıkla olumsuz bir Türkiye imajı çizilmesi bunun bir kanıtı sayılabilir. Bir başka deyişle aktörler değişse de politikalar süreklilik arz etmektedir. Genel çerçeve de ise Batı dünyasının Şark medeniyetine bakışında bir değişiklik olmadığı ortaya çıkmaktadır. Dünün Şark Meselesi, bugünün İslamofobi'sine dönüşerek aynı önyargılı düşünce devam etmektedir. Bilgiye ulaşmanın son derece kolay olduğu ve teknoloji çağı diye ifade edilen bir dönemde bile bu anlayışın benzer şekilde devam etmesi düşündürücüdür.

⁶⁸ Brooks, *Managing Macedonia*, p.337.

⁶⁹ Wyon, *The Balkans from Within*, p.38.

Ekler:

Ek 1 (Le Matin Gazetesinde Hüseyin Hilmi Paşa'nın Atanması Dair Haber)

Angütième Année. - N° 6949 SIX PAGES - Paris et Départements - CINQ CENTIMES Vendredi 6 Mars 1903

Stéphane LAUZANNE Rédacteur en chef. DERNIERS TÉLÉGRAMMES DE LA NUIT Jules MADELINE Administrateur.

SEUL JOURNAL FRANÇAIS RECEVANT PAR FILS SPÉCIAUX LES DERNIÈRES NOUVELLES DU MONDE ENTIER

DANS LE TEMPLE

Nous avons vu hier M. de la... Nous avons vu hier M. de la... Nous avons vu hier M. de la...

Cette grande et triomphale... Cette grande et triomphale... Cette grande et triomphale...

Il semble bien que nous avons... Il semble bien que nous avons... Il semble bien que nous avons...

Le peuple de France, parmi lequel... Le peuple de France, parmi lequel... Le peuple de France, parmi lequel...

Les conversations de mes compa... Les conversations de mes compa... Les conversations de mes compa...

ment de longues années... ment de longues années... ment de longues années...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser... ment. L'obligation de penser...

EN MACÉDOINE

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

LAFFAIRE HUTT-DE COOMAN

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

LES ISOLÉS DE SEIN

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

CHEZ M. PATENOTRE

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

deux de nos amis... deux de nos amis... deux de nos amis...

MAKEDONYA MESELESİNDE OSMANLI DEVLETİ'NİN DIŞ BASINDAKİ SESİ: RUMELİ UMUMİ MÜFETTİŞİ HÜSEYİN HİLMİ PAŞA – Yrd. Doç. Dr. Zeynep İSKEFİYELİ - Okt. Özgür TİLBE

Ek:2 (Aynı Başlık Altında ve Aynı Formatta Yayınlanan Haber)

The Chanute times. (Chanute, Kan.), May 01, 1903, Image 9

Phillipsburg herald. (Phillipsburg, Kan.), May 07, 1903, Image 2

The Coalville times. (Coalville, Utah), May 01, 1903, Image 6

Ek: 3 (İlinden İsyannında 50.000 Hristiyanın Öldürüldüğü İddia Edilen Haberler)

The Only Democratic Newspaper of General Circulation in the Northwest.

THE WEATHER:
In St. Paul and vicinity today
Generally Fair.

THE ST. PAUL GLOBE.

READ THE GLOBE.
The Only LIVE News-
paper in St. Paul.

VOL. XXVI.—NO. 252.
WEDNESDAY MORNING, SEPTEMBER 9, 1903.—TEN PAGES.
PRICE TWO CENTS. On Trains, FIVE CENTS.

"MAKES A SOLITUDE AND CALLS IT PEACE"

Turk's Horrible Methods of "Restoring Order" in Monastir Point to More Dreadful Scenes to Come—Revolutionaries Threaten Reprisals in Most Sanguinary Form—Turks Said to Have Killed 50,000 People.

LONDON, Sept. 8.—Everything seems to point to new and terrible developments in Macedonia. On top of the appalling accounts of the results of the Turkish methods of "restoring order" in the vilayet of Monastir comes the threat by the insurgents to resort to reprisals on the same scale. The Parisian anxiety to suppress news by expelling newspaper correspondents have but one meaning. This morning's papers comment upon the significance of the news that Russia and Austria are seeking to persuade the powers to coerce Bulgaria as showing a belief that war is inevitable.

No further news regarding the out-

BOOKS ARE REMOVED TO CANADIAN SOO

Consolidated Lake Superior Company is Veering Toward the Courts.

PHILADELPHIA, Pa., Sept. 8.—That the Consolidated Lake Superior company, which has extensive interests on the Great Lakes and in Canada, and which is capitalized at more than \$100,000,000, will be involved in litigation with some of its stockholders, seems inevitable. These stockholders, headed by E. Clarence Miller, a banker of this city, want to know the names, subscriptions and details of the \$11,000,000 underwriting stock, syndicate. They claim that over \$7,000,000 of these subscriptions are unpaid.

Counsel for the stockholders last week threatened to bring mandamus proceedings and force the company to show its books. On Saturday an agreement was reached by which counsel for the stockholders were given to understand that the books of the company were open for their inspection. When counsel for the stockholders

PUBLIC BATHS ARE CLOSED FOR SEASON

Lack of Funds the Cause—Receipts This Summer Break the Record.

RECORD OF PUBLIC BATHS.			
1902.	Male.	Female.	Total.
June.	22,004	4,320	26,324
July.	22,180	7,200	29,380
Aug.	22,700	12,220	34,920
Sept.	2,828	815	3,643
Total.	109,512	24,555	134,067

Lack of funds, added by the coldest summer St. Paul has experienced in history. Non it is the public baths. At the close of business yesterday all the employees were relieved from duty; the refreshment stands closed, and the bathing suits put in storage, and now all that Harriet Island offers to its friends is its wooded groves and the

MISTAKES POISON FOR MEDICINE

John J. Connelly Swallows Carbolic Acid and Dies in Half an Hour.

Mistaking a bottle of carbolic acid for a bottle of medicine, John J. Connelly, proprietor of the Capitol restaurant, 319 St. Peter street, took a fatal draught at his home, 128 East Cook street, last night at 10:30 o'clock, as he was about to retire. He discovered his error too late and died within half an hour.

Connelly had partly undressed and was about to take his usual dose of medicine for an ailment of the stomach, when in the dim light of the bedroom he took from a shelf a bottle containing carbolic acid and, placing it to his lips, took a large swallow. Turning to his wife, who was lying on the bed, he said:

"What kind of medicine is this? It burns my mouth."

"Oh, My God! John, you've taken the carbolic acid bottle," cried his wife as she loaded from the bed and seized the

CANADA IS GETTING TOO MANY YANKEES

New York Paper Sounds a Note of Warning in Connection With Emigration From the States to the Canadian Northwest—If Tariff Barriers Continue Up the Annexation Movement Will Be Irresistible.

Special to The Globe.

NEW YORK, Sept. 8.—The Sun, in an editorial, sounds a warning regarding Canada's inroads upon the immigration into the United States. It says:

"We cannot close our eyes to the fact that Canada is attracting a large percentage of the best immigrants who come to the United States. 'What effect the American origin of these settlers will have upon the political future of the Northwest is

MAKEDONYA MESELESİNDE OSMANLI DEVLETİ'NİN DIŞ BASINDAKİ SESİ: RUMELİ UMUMİ MÜFETTİŞİ HÜSEYİN HİLMİ PAŞA - Yrd. Doç. Dr. Zeynep İSKEFİYELİ - Okt. Özgür TİLBE

Ek:4 (Gazetelerde Yayımlanan Bulgar Örgüt Lideri Boris Sarafoff Resmi Sol Alt Köşede)

Commercial
 WEATHER FORECAST FOR TODAY.
 Light, variable air, fair weather.
 ESTABLISHED JULY 2, 1882.
 HONOLULU, HAWAII TERRITORY, SATURDAY, OCTOBER 17, 1903.
REBEL LEADER IN BALKANS KILLED
Boris Sarafoff, Who Led Insurrection Against the Turks, is No More.
 Life History of Young Man Who Was Relied Upon to Compel the Sultan to Surrender His Country to its People.
 (Associated Press Telegram.)
SALONICA, Oct. 17.—Boris Sarafoff, the Macedonian leader, has been killed.
 Boris Sarafoff, the rebel leader of Macedonia, who was killed at Salonica, Oct. 17, was a young man of 27 years of age. He was born in the village of Kresna, in the mountainous region of Macedonia, which was then a part of the Ottoman Empire. He was educated in the Russian schools and became a member of the Bulgarian revolutionary committee. He was the chief of the Macedonian revolutionaries and was the one who led the insurrection against the Turks in 1903. He was killed in a battle near Salonica, where he was surrounded by the Turkish forces. His death was a great loss to the Macedonian revolutionaries.
TRAINS BEARING THE HOSTS OF ZION CITY ARRIVE WITH DOWIE IN NEW YORK CITY
 (Associated Press Telegram.)
NEW YORK, Oct. 17.—The thousands of followers of Dowie, who said the forces were at once distributed through the city. Meetings will be held at Madison Square Garden.
DOWIE IN HIS TABERNACLE.
 (Associated Press Telegram.)
 The thousands of followers of Dowie, who said the forces were at once distributed through the city. Meetings will be held at Madison Square Garden.
ADACHI'S LIPS CLOSED TIGHT AND HE BECAME A PRISONER
 (Associated Press Telegram.)
 Adachi, the Japanese interpreter for F. M. Dowie, was placed under arrest Saturday afternoon for permitting the attachment for the attachment of the property of Dowie. The attachment was placed in the hands of U. S. Marshal John C. McLaughlin, who is in charge of the court house. Adachi refused to answer questions and was taken to the police station. He was taken to the police station and was placed in the hands of the police. He was taken to the police station and was placed in the hands of the police. He was taken to the police station and was placed in the hands of the police.
THE LATE BORIS SARAFOFF.

HUIT PAGES — Le Numéro quotidien (Paris et Départements) — CINQ CENTIMES

LE JOURNAL

REDACTION ET ADMINISTRATION : 100, RUE RICHELIEU, PARIS FERNAND SAU, PROPRIÉTAIRE

L'INVASION MACÉDONNENNE
Boris Sarafoff est assassiné
 Le célèbre chef révolutionnaire bulgare assassiné dans un combat avec les Turcs le 17 octobre 1903. Il est âgé de 27 ans. Le 12 octobre, le premier ministre bulgare, M. Poulch, annonça que le cabinet deslangues bulgares avait été nommé. Les chefs révolutionnaires Boris Sarafoff et Gueorgui Dimitroff, les deux principaux chefs révolutionnaires bulgares, ont été tués le 17 octobre. L'assassinat a été commis par des soldats bulgares. Les révolutionnaires ont été tués dans un combat avec les Turcs. Les révolutionnaires ont été tués dans un combat avec les Turcs. Les révolutionnaires ont été tués dans un combat avec les Turcs.

ECHOS
 Les élections ont été célébrées dans toute la France, avec la participation de M. Poulch, qui est maintenant ministre de la Justice. Les élections ont été célébrées dans toute la France, avec la participation de M. Poulch, qui est maintenant ministre de la Justice. Les élections ont été célébrées dans toute la France, avec la participation de M. Poulch, qui est maintenant ministre de la Justice.

LA DISTRIBUTION DES TÉLÉGRAMMES
 Le ministre des Postes et des Télégraphes a décidé de modifier la distribution des télégrammes. Le ministre des Postes et des Télégraphes a décidé de modifier la distribution des télégrammes. Le ministre des Postes et des Télégraphes a décidé de modifier la distribution des télégrammes.

Un Mariage au pied
 Le peuple d'Athènes a célébré un mariage au pied. Le peuple d'Athènes a célébré un mariage au pied. Le peuple d'Athènes a célébré un mariage au pied.

Ek:5 (Hüseyin Hilmi Paşa'nın 12 Octobre 1903 tarihli *Le Figaro* Gazetesi'nde Yayımlanan
Röportajından Bir Kesit

KAYNAKÇA

A) Süreli Yayınlar

Le Figaro

Le Matin

Le Temps

London News

Neues Wiener Journal

Philipsburg Herald

Reuve Des Reux Mondes

The Butte İnter Mountain

The Chanute Times

The Coalville Times

The Evening World

The Journal

The Houston Daily Post

The Minneapolis Journal

The Newyork Tribune

The Pacific Commercial Advertiser

The Telegraph

The Times

B) Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Babıali Evrak Odası Evrak (BOA.BEO.)

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yıldız Perakende Evrakı Hariciye Nezâreti Maruzâtı
(BOA.Y.PRK.HR.)

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yıldız Perakende Evrakı Müfettişlik Ve Komiserlikler Tahrirâtı
(BOA.Y.PRK.MK.)

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yıldız Perakende Evrakı Sadaret Maruzâtı (BOA.Y.PRK.A.)

Türk Diyanet Vakfı İslam Araştırma Merkezi Hüseyin Hilmi Paşa Evrakı (İSAM.HHP.)

C) Kitaplar

Adanır, Fikret, *Makedonya Sorunu*, Çev. İhsan Catay, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul,
2001.

Brailsford, H.Noel, *Macedonia, Its Races And Their Future*, London, 1906.

Brooks, Julian, *Managing Macedonia: British Statecraft, Intervention, And 'Proto-Peacekeeping' In Ottoman Macedonia, 1902-1905*, Simon Fraser University, Spring, 2014.

Engin, Vahdettin, *Kurtlar Sofrasındaki Osmanlı*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2007.

Frusetta, James Walter *Bulgaria's Macedonia: Nation-Building And State-Building, Centralization And Autonomy in Pirin Macedonia, 1903-1952*, University of Maryland College Park, 2006.

Graves, Robert *Storm Centres Of The Near East (Personal Memories 1879-1929)*, Hutchinson & Co. Ltd., London, 1933.

Gandolphe, Maurice, *Le Crise Macedonienne (Septembre-December 1903)*, Paris, 1904.

Jelavich, Barbara, *Balkan Tarihi: 20. Yüzyıl*, Küre Yayınları, İstanbul, 2006.

İrtem, Süleyman Kani, Osman Selim Kocahanoğlu, and (Firm) Hiperlink. *Osmanlı Devleti'nin Makedonya Meselesi: Balkanların Kördüğümü*, Temel Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Karakasidou, Anastasia N., *Buğday Tarlaları Kan Tepeleri, Yunan Makedonya'sında Millet Olma Aşamasına Geçiş Süreçleri 1870-1990*, Çev. Nurettin Elhüseyni, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul, 2010.

Macedonia, Documents and Material, [Editors Voin Bozhinov, L. Panayotov](#), Published by Sofia : Bulgarian Academy of Sciences, 1978.

Mazower, Mark, *Selanik Hayaletler Şehri*, Çev. Gül Çağalı Güven, Alfa Yayınları, İstanbul, 2013.

Todorova, Maria, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek*, İletişim Yayınları, 4. Baskı İstanbul, 2013.

Tokay, Gül, *Makedonya Sorunu*, Afa Yayınları, İstanbul, 1995.

Wyon, Reginald, *The Balkans from Within*, London James Finch & Co. Ltd, London, 1904.

D) Makaleler

Ahbap, Yahya, "Amerikan Ve İngiliz Basınında İlinden İsyanı (1903)", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 2015/1, s.119-151.

Aydın, Mahir, "Arşiv Belgeleriyle Makedonya'da Bulgar Çete Faaliyetleri", *Osmanlı Araştırmaları IX*, İstanbul, 1989, s.209-234.

Aydın, Mahir, "Makedonya Meselesi ve Amerikalı Rahibenin Kaçırılması", *Osmanlı Araştırmaları XVIII*, İstanbul 1998, s.239-258.

Beydilli, Kemal, "II. Abdülhamid Devrinde Makedonya Mes'eleli'ne Dair", *Osmanlı Araştırmaları IX*, İstanbul, 1989, s.77-99.

Çetin, Emrah - TİLBE, Özgür, Namık Kemal'in "Şark Meselesine" Dair Görüşleri, *Uluslararası Namık Kemal Sempozyumu Bildiriler*, C. I, Ed. Orhan Kemal Tavukçu- Ali Tilbe, Tekirdağ, 2010, s.289-295.

Deringil, Selim, “Abdülhamid Döneminde Osmanlı Dış İlişkilerinde *İmaj Saplantısı*” *Sultan II. Abdülhamid ve Devri Semineri*, İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi (1994): 150-151.

Dikici, Ali, “Osmanlı Makedonya’sında Kurulan İlk Uluslararası Polis Barış Koruma Misyonu: Mürzsteg Reform Programı”, *Karadeniz Araştırmaları*, Cilt: 6, Sayı: 24, Kış 2010, s.75-108.

Kurşun, Zekeriya, “II. Abdülhamit Döneminde Batı Basınında İmaj Düzeltme Çabaları: Matbuat-ı Ecnebiye Müdüriyeti’nin Kurulması ve Faaliyetleri, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi I*, İstanbul 1999,s.105-118.

Poljanski, Hristo Andonov- “International Public And The Ilinden Uprising” <http://micnews.com.mk/node/5251> (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2017.)